

נחום פסה :

אני רוצה חברה בריאה תוססת ועובדת

ישראלית מקורית שתשאב את כוחה ממטען של כל העדות. לשם כל אלה אני מחשיב מאד את הקשר בין ההסתדרות לבין אנשירוח. בתנאי שנשמר בו עקרון חופש היצירה.

אם נחזור לנושא החינוך, אין לי ספק שההסתדרות חייבת לשלב ולטפל בכמה נושאים שנעזבו עליזה לאחר קום המדינה. ומדובר במפעלים כמו בית-ליסין בו פועל מזה מספר שנים תיאטרון הממלא במידה רבה את החלל שנוצר עם סגירת ה"אהל". באשר לנושא הקולנוע, אנו נמצאים בשלב מתקדם של הקמת מערכת הסברה טלוויזיונית שתכלול סרטי וידאו, טלוויזיה וקולנוע. ובתחום הכללי של החינוך, יתפרסם תוך מספר שבועות מסמך שיכליל את עמדתנו לגבי המערכת החינוכית. יש עדיין ויכוח בתוכנו בין החושבים על הקמה מחודשת של זרם העובדים ובין המניחים צורך בחיפוש דרכים המתאימות יותר למציאות של היום. בעיקר דרכים של השפעה על המערכת החינוכית הקיימת. על תוכניות הלימודים, המחנכים וההורים בכיוון של קרוב תכנית לימודים העוסקים בתנועת-העבודה.

באשר לחינוך הגבוה, פועלת באופן מעשי אוניברסיטה פועלית. לא במובן של ארגון אחד, קמפוס אחד, אלא בצורת מכלול מערכות של השכלה גבוהה העוסקות בלימודים אקדמיים, בהקניית דעת, בבעיות אידיאולוגיות ובחיפוש דרך. אני מתכוון לבית-הספר לפעילי ההסתדרות, לבית-ברל, לאפעל, לאורנים ועוד. בכל אלה עוסקים הרבה בהכנת תוכניות-לימודים ובכלל מחפשים תשובות לשאלות הקשות של שנות ה-80 — האדם, החברה, הכלכלה וכדו'.

בנוסף, אנו מקיימים תנועת מחנכים המגיעה לציבור של קרוב ל-10.000 מורים. במסגרת זו אנו מנסים להתמודד עם מה שקורה בתוך בית-הספר, עם חומר הלימודים. אנו נאבקים שם על נפשם של מחנכים, מורים והורים בעזרתם ניתן לנצל את הסעיף בחוק החינוך הממלכתי המאפשר לרוב הורים לקבוע 25% של תוכנית הלימודים ואנו מעוניינים לא רק לשכנע בעיקרון אלא גם לתת חומר, למשל על ההיסטוריה של תנועת העבודה.

● **לחדש או לא לחדש את זרם העובדים**

● **על פי החוק: רשאים ההורים לקבוע 25% מתכנית הלימודים**

● **הייתי רוצה חברה פוריה, בריאה, תוססת ועובדת**

● **בעתיד הקרוב יצטרפו אנשים לעבור יותר מפעם אחת הסבה מקצועית ולבנות יותר מקריירה מקצועית אחת.**

● **נחוצה חקיקה בכנסת בעניין השכלת מבוגרים.**

המטרה צריכה להיות, לדעתי, השפעה על המערכת הקיימת ולא יצירת מערכת אחרת.

בירושלים נעשה ניסיון מיוחד במינו להקים בית-ספר ברוח תנועת-העבודה. ניסיון זה הצליח מעל למשוער ראשית משום שניזון ע"י הורים ומחנכים ולא ניתן כפתרון ממסדי. מדובר בקבוצה של אנשים בעלי תודעה סוציאליסטית החושבים עדיין שכאשר מאמינים בדבר, יש לנסות להפעילו. הם מדברים על הגשמה ועושים זאת עם ילדיהם. תפקידנו במקרה זה לתמוך, לסייע, אבל לא לפגוע בעקרון ההתנדבות. ברור לי שאם ההסתדרות היתה מקימה בית-ספר זה, הוא לא היה מצליח באותה מידה. צריך לתת לזה לצמוח כפי שזה.

העיקר הוא, כאמור, להשפיע על החייאה מחודשת של רוח תנועת-העבודה. לצורך זה אני רואה ערך רב במפגשי נוער עם סופרים. הייתי רוצה מאד להרחיב מערכת מפגשים אלה וזאת בצורה של חוגי קוראים בתנועה הקיבוצית ומחוץ לה, גם משום שחשוב לנו לספק תכנים תרבותיים לשעות הפנאי ההולכות ומתרחקות עם התפתחות הטכנולוגיה המודרנית, זאת מבלי שפנטור עצמו כמובן מאחריות למוסר העבודה. שכן הייתי רוצה בחברה פורייה, בריאה, תוססת ועובדת.

במרכז לתרבות ולחינוך אנו מספקים שרותי תרבות, ביזור, אמנות וספורט. אולם, משום שההסתדרות היא תנועה המתאימת להשפיע על עיצוב פני החברה בישראל, היא לקחה על עצמה גם אחריות כוללת-יותר בכל הנוגע לטיפוח הקשר עם סופרים, אמנים ויוצרים בכל התחומים. קשר שיש בו עניין של הפריה הדדית. בנוסף לכך, אני רואה את ה"מרכז" כגורם אינטגרטיבי בתוך ההסתדרות הכללית, המדגיש — בתוך מורכבותו של המדינה כולו — את הצד האידיאלי המתייחס לא רק לתנאי חייו של העובד אלא גם לתכניהם. שכן ההסתדרות היא ארגון פוליטי ולא רק ארגון כלכלי. היא בנתה משק, מערכת חינוכית ותשתית של עזרה הדדית אשר נבעו מהתפיסה האידיאולוגית של האבות המייסדים. רק אחרי הקמת המדינה קבע האיגוד המקצועי בהסתדרות את הדגשו המיוחד, ואילו חלק מהפונקציות האחרות שלה הועברו למדינה. כמו למשל הפונקציה החינוכית שעברה למסגרת החינוך הממלכתי.

באופן כללי, הייתי אומר, שההסתדרות שהיתה בעיקרה ארגון פוליטי, הפכה מאז קום המדינה למסגרת פוליטית-כלכלית. והנה בעניין זה יש לי טבע של מתקן עולם. מתקן חברה. אני מאמין שחשוב לקדם ללא-הירף את החברה הישראלית וזה לא פשוט. אתה פועל מתוך שאיפה לשנות משטר מסוים, ופעילותך מתנהלת על-פי כללי המשחק של אותו משטר. גם מבחינה מוסרית-ערכית וגם מבחינת התנהגויותיהם של הפרטים. השינוי חייב להיות שינוי כוללני של סביבת חייו של האדם, ואני חושב שפעולה תרבותית, חינוכית ורוחנית עשויה לתרום רבות לשינוי דרך התנהגותם של אנשים.

אחת הבעיות העומדות כיום בפנינו, היא מציאת דרך לקידום רמתם התרבותית וההשכלתית של תושבי מדינת-ישראל. ולא רק משום שאנו חיים בעידן של התקדמות ושינויים טכנולוגיים אדירים, אלא במיוחד משום שבתנאים הגאוגרפיים בהם אנו נתונים יש לנו בעיות לגבי עתידנו. ואילו רמתנו ההשכלתית הכוללת רחוקה עדיין מלהיות מספקת. עדיין קיימות בישראל משפחות רבות שלא זכו להשכלה ולהרגלים תרבותיים בסיסיים.

ובעניין זה, צריך לדעתי, ליצור מערכת שתבטיח לכל מבוגר אפשרות ללמוד ולהתפתח לאורך כל חייו. מה-עוד שיתכן שבתקופות קרובות יצטרפו אנשים לערוך הסבות מקצועיות ולבנות יותר מקריירה מקצועית אחת במשך חייהם. בנושא זה של השכלת מבוגרים, אני מנסה לזיום חקיקה בכנסת ואף לפעול במסגרת האיגוד המקצועי על מנת שבהסכמי העבודה יכללו סעיפים מתאימים.

באשר לבעיה העדתית, אני תומך ומסייע בפעולות שמטרתן לשמור על העושר התרבותי של העדות השונות ולפתח את גאוותן של כל אדם למטען הרוחני שהביא איתו. עם זאת עלינו לשאוף ליצירת תרבות

● במסגרת פרויקט חדש, משותף לביה"ס ללימודי היהדות ולספריה המרכזית של אוניברסיטת ת"א, נרכשו תצלומים מאוסף טיילור שכטר, שנמצא באוניברסיטת קמברידג' באנגליה. האוסף כולל מסמכים ותעודות שנמצאו בגניזה בקהיר והועברו על-ידי סלומון שכטר בסוף המאה הקודמת לאוניברסיטת קמברידג'. החומר כולל מיגוון רחב של נושאים, כגון: מקרא ותלמוד, שירת ימי הביניים, פילוסופיה יהודית, גיטין, כתובות, שטרות, תעודות מסחריות וכו'. החומר כתוב בעברית או בערבית יהודית ומשתרע על תקופה רחבה למדי — מן המאה ה-9 לערך עד המאה ה-19.

● לפני שבועות אחדים נערכה פגישה במשרדי הסוכנות היהודית בניו-יורק ביוזמתו של ד"ר אביב עקרוני (שהיה הממונה על החינוך היהודי מטעם הסוכנות בארה"ב) בין סופרים עבריים היושבים שם. אחד הסופרים שנכח בפגישה היה איחמר יעוז-קסט. הנושא המרכזי היה אפשרויות להפצת הספרות העברית בארה"ב. הועלה רעיון להקים מועדון שבו יוכלו להיפגש סופרים ישראליים המבקרים בארה"ב עם ציבור עברי. מיפגשים אלה יהיו מלווים בתערוכות ובחצאות. בפגישה השתתפו עוד המשורר גבריאל פרייל, חיים ליף, עורך "ביצרון" — כתבת המופיע בארה"ב, הסופר יעקב קקוב, סגן עורך "הדואר" — עיתון עברי המופיע בארה"ב והסופר גדעון תלפז.

● ביום ג' 11.10.83 נערך בבית הסופר בתל-אביב טקס חלוקת פרסים ומלגות לספרות ולמוסיקה לשנת תשמ"ג מטעם אקו"ם. בפרסים בעילים שם בספרות זכו זלי גורביץ, שרי כהנא-ניב ושלום רצבי. במוסיקה: מרי אבן-אור, לב קוגן וגניור שווסטר. בפרסים לעידוד פרסום היצירה זכו בתחום הספרות יצירותיהם של עזרא ווסמן וזל, של מנשה לוי וזל ושל רוני סומק. במוסיקה: אשר בן-יוחנן, אהרון חרל"פ ויהויכין סטוביבסקי וזל. מלגות יצירה בספרות הוענקו ליצחק אורפז ולשמעון זנדבנק. פרסי השופטים בספרות הוענקו ליעקב אורלנד ולירוס קניוק. במוסיקה: לארטור גלברון ולדוב זלצר. דברי פתיחה נשא רן קידר, מנכ"ל אקו"ם. בירכו: שלמה טנאי, יו"ר הנהלת אקו"ם ואבנר שלו, יו"ר הנהלת המועצה הציבורית לתרבות ואמנות.

● ביום ה' 6.10.83 נערך בבית הסופר בתל-אביב (במסגרת "צבע טרי") ערב עם יצחק כהנא-ניב בציאת ספרו "פרוטוקול" ועם מרכזי גלדמן בציאת מבחר שיריו "66-83". בחלק הראשון של הערב ביקר אלכס אנסקי קטעים מתוך "הפרוטוקול" ויעקב וולט השמיע קטעי נגינה בפסנתר. הלל וייס שוחח על הספר וראיין את יצחק כהנא-ניב. דובר על משמעות התגשמותו של האידיאל הציוני ברומן, (כהנא-ניב: "במובן מסוים זה ספר של חלום ציוני אך הוא מסתכל עליו דרך החלון האחורי"), על הדמות המרכזית ברומן, שלדברי כהנא-ניב היא התגלמות הסודות והמסתורין שאדם לוקח אתו לקבר. אך נדמה לי שיש בה חתירה כמעט פנאטית לשלמות לעתים, בדרך של סתירה משוועת, שלמות זו נפגמת כבר בראשית הרביעית. וייס התייחס גם להקבלה בין המאורעות בספר להתיישבות הפנאטית של היום בשטחים, וחתם את הסירה בהתרשמות אישית מהיצירה: "ניאה שהמסר העיקרי של הרומאן דומה למסר של עגנון. המטאפורה של גן העדן האידיאליסטי הדתי או הציוני מרחפת בכל היצירה. לקראת סוף הסיפור, כאשר הגיבור נותר בתודעה שבין שגעון להתבהרות, אנו מבינים שזה מאבקו היסודי של האדם. המסר של היצירה הוא מצבו של האדם. התודעה שוקעת במעטפת של יאוש ושוכ צפה". בחלק השני של הערב איינה הרסה וולמן את מרכזי גלדמן והתייחסה לשאלת מעורבותו או אי מעורבותו של המשורר בענייני השעה ולכן שאין הוא כותב על נושא זה בניגוד למשוררים אחרים. תגובתו של מרכזי גלדמן: "נראה לי שהמשוררים החשובים ביותר בתולדות הרות היו הנביאים שהיתה להם מעורבות כנעשה. יצערי, איצטלת הנביא רחוקה ממני. לא מצאתי עצמי עם יכולת פשוטה להגיב על הנושאים האלה, כי עצם ההוויה היהודית הישראלית שלי מאוד לא ברורה לי. שמתי סימן שאלה גדול מאוד על המחשבות האלה. עדיין אין לי סימני קריאה. אם נאמר שזה משפט פוליטי — הייתי אומר שהמשוררים מצאו עצמם במחנה השמאל בתקופה האחרונה, ומחנה זה רואה לעצמו חובה להתייחס בפרנויה לחוויות השואה, וזה נראה לי כמעשה לא נכון. כי שאלת ההישרדות של עם ישראל ושל המין האנושי ככלל היא שאלה משמעותית היום. עמדה פרנואידית לגבי שאלת ההישרדות היא העמדה הנכונה. אך קיימת שאלה אחרת של הישרדות של עם שיש לו שטחים אין ספור, אך איבר את צביונו המוסרי. עם כזה אין לו הרכה כעצם, וכשהנחות הרוחניים מתמעטים, סכנת אי ההישרדות גדולה יותר".

● בהוצאת "כתר". עומד לראות אור בקרוב רומאן חדש של שמעון בלס "חורף אחרון". העלילה מתרחשת בפאריס סביב חייהם של גולים פוליטיים מהמזרח התיכון. במרכז העלילה — דמותו של פעיל קומוניסטי יהודי שהוגלה מצרים, ישב בפאריז ונרצח אחריהם על-ידי סוכנים בלתי מזוהים.